

Український державний університет залізничного транспорту

Кафедра економіки та управління виробничим і комерційним бізнесом

ФОРМУВАННЯ СТРАТЕГІЇ ЦИФРОВІЗАЦІЇ ПІДПРИЄМСТВА

Пояснювальна записка і розрахунки
до кваліфікаційної роботи

МРЕ.109.01.06 ПЗ

Розробила: студентка 2 курсу, групи 218-ЕП-Д23
спеціальності 051 «Економіка»
(роботу виконано самостійно, відповідно до
принципів академічної доброчесності)

_____ _____ Дар'я КУЧЕРЕНКО
(підпис)

Керівник: професор, д-р. екон. наук
Ірина ТОКМАКОВА

Рецензент: професор, д-р. екон. наук
Олена КІРДІНА

2025

Український державний університет залізничного транспорту

Факультет економічний

Кафедра економіки та управління виробничим і комерційним бізнесом

Рівень вищої освіти: магістр

Спеціальність: 051 «Економіка»

Освітня програма: «Економіка підприємства»

ЗАТВЕРДЖУЮ

Завідувач кафедри,
професор, д-р екон. наук

 Володимир ДИКАНЬ

«___» _____ 2025 р.

ЗАВДАННЯ НА КВАЛІФІКАЦІЙНУ РОБОТУ Кучеренко Дар'ї Юріївні

1 Тема «Формування стратегії цифровізації підприємства»

керівник Токмакова Ірина Василівна, д-р екон. наук, професор

затверджені розпорядженням по економічному факультету

від «21» жовтня 2024 року № 24/24

2 Строк подання студентом закінченої роботи «01» січня 2025 року

3 Вихідні дані: Баланс (форма № 1) ТОВ «ФМ Хладопром» за 2020-2022 рр.

Звіт про фінансові результати (форма № 2) ТОВ «ФМ Хладопром»

за 2020-2022 рр.

Звіт з праці ТОВ «ФМ Хладопром» за 2020-2022 рр.

Звіт про наявність та рух основних засобів ТОВ «ФМ Хладопром»

за 2020-2022 рр.

Звіт про рух грошових коштів ТОВ «ФМ Хладопром» за 2020-2022 рр.

Звіт про наявність та рух трудових ресурсів, структура працівників ТОВ «ФМ Хладопром» за 2020-2022 рр.

Науково-методична література

Періодичні видання

4 Зміст розрахунково-пояснювальної записки (перелік питань, які потрібно розробити):

1 Теоретичні основи розвитку підприємств в умовах цифрової економіки

2 Аналіз діяльності ТОВ «ФМ Хладопром»

3 Стратегічний контекст цифрової трансформації підприємства

5 Перелік графічного матеріалу
1 Мета, об'єкт та предмет дослідження
2 Характеристики цифрової економіки
3 Стан цифровізації і цифрові тренди в Україні
4 SWOT-аналіз цифровізації економіки України
5 Організаційна структура ТОВ «ФМ Хладопром»
6 Аналіз обсягів випуску продукції
7 Аналіз основних фондів
8 Аналіз показників з праці
9 Аналіз витрат
10 Аналіз фінансових результатів
11 Аналіз фінансового стану
12 Переваги впровадження цифрових інновацій на підприємствах
13 Контури ERP-системи ТОВ «ФМ Хладопром»
14 Складові та етапи реалізації стратегії цифрової трансформації

6 Консультанти окремих розділів

Розділ	Прізвище, ініціали, посада та науковий ступінь консультанта	Підпис, дата	
		завдання видав	завдання прийняв

7 Дата видачі завдання «01» жовтня 2024 року.

КАЛЕНДАРНИЙ ПЛАН

Назва етапів	Строк виконання етапів	Примітка
1 Теоретичні основи розвитку підприємств в умовах цифрової економіки	22.10.2024	викон.
2 Аналіз діяльності ТОВ «ФМ Хладопром»	01.11.2024	викон.
3 Стратегічний контекст цифрової трансформації підприємства	16.11.20234	викон.
Висновки	12.12.2024	викон.
Графічна частина	25.12.2024	викон.

Студентка _____ *Кучеренко* Дар'я КУЧЕРЕНКО

Керівник _____ *Токмакова* Ірина ТОКМАКОВА

Зміст

Вступ	6
1. Теоретичні основи розвитку підприємств в умовах цифрової економіки	11
1.1 Становлення цифрової економіки	11
1.2 Сучасні тенденції розвитку цифрової економіки	20
1.3 Перспективи розвитку цифрової економіки в Україні	28
Висновки до розділу 1	36
2. Аналіз діяльності ТОВ «ФМ Хладопром»»	38
2.1 Техніко-економічна характеристика підприємства	38
2.2 Аналіз обсягу виробництва	41
2.3 Аналіз стану та ефективності використання основних фондів підприємства	43
2.4 Аналіз трудових показників	51
2.5 Аналіз витрат підприємства	57
2.7 Фінансовий аналіз	60
Висновки до розділу 2	64
3 Стратегічний контекст цифрової трансформації підприємства	67
3.1 Сутність стратегії цифровізації підприємства	67
3.2 Основні характеристики моделей цифрової трансформації	82
3.3 Розроблення стратегії цифрової трансформації підприємства	89
Висновки до розділу 3	109

						МРЕ.109.01.06 ПЗ		
Змн.	Арк.	№ докум.	Підпис	Дата	Формування стратегії цифровізації підприємства	Літ.	Арк.	Аркушів
Розроб.		Кучеренко	<i>[Підпис]</i>					
Перевір		Токмакова	<i>[Підпис]</i>				4	121
Реценз.		Кірдіна				УкрДУЗТ		
Н. Контр.		Назаренко	<i>[Підпис]</i>	13.01.25				
Затверд.		Дикань	<i>[Підпис]</i>					

Висновки

110

Список використаних джерел

113

					<i>МРЕ.109.01.06 ПЗ</i>	Арк.
Змн.	Арк.	№ докум.	Підпис	Дата		5

АНОТАЦІЯ

Дана кваліфікаційна робота включає в себе 14 слайдів презентації, 121 аркушів пояснювальної записки формату А4, що включає 29 рисунків, 21 таблицю, 82 літературних джерела.

Ключові слова: СТРАТЕГІЯ, ЦИФРОВА ТРАНСФОРМАЦІЯ, ЕТАПИ, БІЗНЕС-МОДЕЛЬ, ІНТЕГРАЛЬНО-СИСТЕМНИЙ ПІДХІД.

Об'єктом дослідження є процеси формування стратегії цифрової трансформації підприємств.

Метою дослідження є розкриття теоретико-методичних засад розвитку цифрової економіки та удосконаленні положень щодо формування стратегії цифровізації підприємств.

У кваліфікаційній роботі запропоновано інтегрально-системний підхід до формування стратегії цифровізації підприємства, що ґрунтується на: врахуванні змін цифрового середовища; раціональному використанню оптимального набору цифрових нововведень; комплексності цифрових змін; забезпечення цифрових зрушень, як в технічній, так і в культурно-організаційній сфері.

Уточнено трактування поняття «стратегія цифрової трансформації бізнесу» під яким запропоновано розглядати план дій щодо впровадження цифрових технологій та підвищення цінності бізнесу як провідних факторів забезпечення інноваційного розвитку підприємства.

Визначено етапи розроблення стратегії цифрової модернізації підприємства, акцентовано увагу на їх ключових складових, зокрема на необхідності проведення діагностики рівня цифрової зрілості, вибору цифрових інструментів і формування проектів перебудови архітектури бізнес-моделі, важливості людського чинника при реалізації стратегічних заходів.

ABSTRACT

This qualification work includes 14 presentation slides, 121 pages of an explanatory note in A4 format, featuring 29 figures, 21 tables, and 82 literature references.

Keywords: STRATEGY, DIGITAL TRANSFORMATION, STAGES, BUSINESS MODEL, INTEGRATED SYSTEM APPROACH.

The object of the study is the processes of forming a strategy for digital transformation of enterprises.

The purpose the study is to reveal the theoretical and methodological foundations the development of the digital economy and improve the provisions for forming a strategy for digitalization enterprises.

The qualification work proposes an integrated and systemic approach to forming a strategy for digitalization of an enterprise, which is based on: taking into account changes in the digital environment; rational use the optimal set digital innovations;

the complexity digital changes; ensuring digital shifts, both in the technical and cultural and organizational spheres.

The interpretation of the concept "digital business transformation strategy" is clarified, under which it is proposed to consider an action plan for the implementation of digital technologies and increasing business value as leading factors for ensuring the innovative development of an enterprise. The stages developing a strategy for the digital modernization of an enterprise are determined, and attention is focused on their key components, in particular, the need to diagnose the level of digital maturity, select digital tools and form projects for restructuring the architecture the business model, and the importance of the human factor in the implementation strategic measures.

Список використаних джерел

1. Стратегія розвитку інформаційного суспільства в Україні : розпорядження Кабінету Міністрів України від 15 травня 2013 р. № 386-р / Кабінет Міністрів України. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/386-2013-%D1%80#Text>

2. Про схвалення Концепції розвитку цифрової економіки та суспільства України на 2018-2020 роки та затвердження плану заходів щодо її реалізації : Розпорядження Кабінету міністрів України від 17.01.2018 № 67-р (поточна редакція від 17.09.2020). URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/67-2018-r#Text>

3. Про електронну комерцію: Закон України від 03.09.2015№675-VIII(поточна редакція від 01.01.2022) URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/675-1910>. Про хмарні послуги : проєкт закону України від 20 грудня 2019 р. № 2655. URL: http://w1.c1.rada.gov.ua/pls/zweb2/webproc4_1?pf3511=67744

4. Концепція розвитку цифрових компетентностей : розпорядження Кабінету Міністрів України від 3 березня 2021 р. № 167-р. / Верховна рада України. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/167-2021-%D1%80#Tex>

5. Bharadwaj Anandhi, El Sawy Omar A., Pavlou Paul A., Venkatraman N. Venkat. Digital Business Strategy: Toward a Next Generation of Insights (1 червня 2013 р.). *MIS Quarterly*. 2013. №.37 (2). P. 471-482.

6. Dykan V., Tokmakova I, Ovchynnikova V., Korin M., Obruch H. Strategic Management of Innovation Activity of Railway Enterprises within Digital Changes in the Industry. *AIP Conference Proceeding*. 2023. Vol. 2490(1), Is. 1. URL: <https://doi.org/10.1063/5.0143859>

7. Каличева Н. Є., Масан В. В. Теоретичні аспекти підвищення конкурентоспроможності підприємств залізничного транспорту в умовах

цифровізації. *Науковий вісник УжНУ*. Серія: Міжнародні економічні відносини та світове господарство. 2021. Вип. 35. С. 38-41.

8. Кіржецька М., Кіржецький Ю. Особливості цифрової стратегії підприємства залежно від розміру бізнесу. *Галицький економічний вісник*. 2020. №5(66). С. 7–15.

9. Morehouse J., Saffer A. Digital Strategy. *The International Encyclopedia of Strategic Communication*. 2018. P. 1–7.

10. Панчук А. С., Малькова К. О. Теоретичні основи формування цифрової стратегії підприємств. *Економіка та суспільство*. 2021. № 34. URL: <https://doi.org/10.32782/2524-0072/2021-34-76>

11. Ляшенко В. І., Вишневецький О. С. Цифрова модернізація економіки України як можливість проривного розвитку: монографія. Київ: НАН України, Ін-т економіки пром-ті, 2018. 252 с.

12. Голобородько А. Ю. Цифрова економіка: підходи та особливості розвитку. *Бізнес Інформ*. 2022. №9. С. 10–18.

13. Хлебінська О. І. Теоретичні підходи до цифровізації та цифрової трансформації. *Бізнес, інновації, менеджмент: проблеми та перспективи*: II Міжнародна науково-практична конференція (м. Київ, 22 квітня 2021 р.). Київ, 2021. С. 114–115.

14. Коляденко С. В. Цифрова економіка: передумови та етапи становлення в Україні і у світі. *Економіка. Фінанси. Менеджмент*. 2016. № 6. С. 106–107.

15. Дибя М. І., Гернего Ю. О., Діджиталізація економіки: світовий досвід та можливості розвитку в Україні. *Фінанси України*. Київ. 2018. № 7. С. 50–63.

16. Уманців Ю., Бабкова Є. Цифровізація економіки у контексті глобальних тенденцій суспільного розвитку. *Геополітика України: історія і сучасність*. 2021. № 2 (27). С. 102–113.

17. Пищуліна О. Цифрова економіка: тренди, ризики та соціальні детермінанти. Київ : Заповіт, 2020. 274 с.

18. Цифрова економіка : підручник / Т. І. Олешко, Н. В. Касьянова, С. Ф. Смерічевський та ін. К. : НАУ, 2022. 200 с.
19. Матвейчук Л. О. Цифрова економіка: теоретичні. *Вісник Запорізького національного університету*. Економічні науки. 2018. № 4. С. 116-127.
20. Щеглюк С. Морфологія цифрової економіки: особливості розвитку та регулювання цифрових технологічних платформ. Науково-аналітична записка. 2019. URL: <http://ird.gov.ua/irdp/e20190301.pdf>
21. Заборський Л., Шапошніков Д., Білаковський Л. Цифрова економіка та її роль у формуванні інноваційного бізнес-середовища. *Економічний простір*. 2024. Вип. 191. С. 217-224.
22. Кравчук Н. О., Римар О. Г., Бортнік Н. В. Цифрова економіка як один із напрямів розвитку повоєнної економіки України. *Ринкова економіка: сучасна теорія і практика управління*. 2023. Т. 21. Вип. 3(52). С. 155–169.
23. Піжук О. І. Цифровізація як зміна парадигми розвитку економічних систем. *Науковий вісник Ужгородського університету*. 2018. № 2. С. 84–91.
24. Радєв Д. В. Сутність та змістоутворювальні ознаки цифрової економіки у контексті інституціоналізму. *Підприємництво і торгівля*. 2023. № 39 . С. 146-153.
25. Україна 2030Е – країна з розвинутою цифровою економікою. Український інститут майбутнього. 2018. URL: <https://strategy.uifuture.org/kraina-z-rozvinutoyu-cifrovoyu-ekonomikoju.htm>
26. Хаустов М., Бондаренко Д. Цифровізація: здобутки та загрози для суспільства. *InterConf*. 2021. Вип. 51. URL: <https://ojs.ukrlogos.in.ua/index.php/interconf/article/view/11577>
27. Назарова Г. В., Руденко В. О. Цифрова економіка: етимологія та інституційна структура. *Конкурентоспроможність та інновації: проблеми науки та практики* : матеріали Міжнародної науково-практичної інтернет-конференції, 19 листопада 2021 р. Харків : ФОП Лібуркіна Л.М., 2021. С. 92.
28. Пуцентейло П. Р., Гуменюк О. О. Цифрова економіка як новітній

вектор реконструкції традиційної економіки. *Інноваційна економіка*. 2018. № 5-6. С. 131–143.

29. Якушко І. В. Сучасні тенденції цифровізації національної економіки України. *Бізнес Інформ*. 2022. №12. С. 99–105.

30. Плікус, І. Й. Цифрова економіка: ключові тренди в світі та перспективи для України. *Молодий вчений*. 2019. 12 (76). С. 470-476.

31. Кудріна О. Регулювання розвитку ІТ-сфери в Україні як мегатренд інтеграції цифрових технологій і бізнес-процесів. *Збірник наукових праць Черкаського державного технологічного університету*. Серія: Економічні науки. 2022. № 67. С. 15–23.

32. Шкільняк, К. Теоретичні основи сучасної парадигми цифровізації української економіки. *Вісник економіки*. 2024. № 2. С. 106-115

33. Череп О. Г., Дашко І. М., Бехтер Л. А., Підлісний Р. О. Переваги та виклики цифровізації економіки України. *Український журнал прикладної економіки та техніки*. 2024. Том 9. № 1. С. 131 – 135.

34. Тульчинська С. О., Корзун Л. С. Цифровізація як засіб трансформації економіки України. *Сучасні проблеми економіки і підприємництва*. 2020. № 25. URL: <http://sb-keip.kpi.ua/issue/view/13150>

35. Башлай С., Яремко І. Цифровізація економіки України в умовах євроінтеграційних процесів. *Економіка та суспільство*. 2023. No 48. URL: <https://economyandsociety.in.ua/index.php/journal/article/view/2237>

36. Батракова Т. І., Линовецька В. Ю. Особливості та принципи цифрової економіки в Україні. *Економічні студії*. 2018. No 2 (20). С. 94-97.

37. Пешко М., Завербний А. Діджиталізація української економіки в умовах євроінтеграції. *Економіка та суспільство*. 2023. No 47. URL: <https://www.economyandsociety.in.ua/index.php/journal/article/view/2136>

38. Рагуліна, Н. В., Каракай, М. С. Особливості та тенденції розвитку цифрової економіки в Україні. *Ефективна економіка*. 2020. № 11. С. 1–8. URL: <https://doi.org/10.32702/2307-2105-2020.11.105>

39. Шиманська К. В., Бондарчук В. В. Пріоритетні напрями та механізми розвитку цифрової економіки в Україні. *Економіка, управління та адміністрування*. 2021. № 1 (95). С. 17-22.

40. Міністерство цифрової трансформації України. Результати Дія.Бізнес у 2023 році: розвиток української підприємницької екосистеми в умовах війни. URL: <https://thedigital.gov.ua/news/rezultati-diyabiznes-u-2023-rotsi-rozvitok-ukrainskoi-pidpriemnitskoi-ekosistemi-v-umovakh-viyni>

41. Урядовий портал. Денис Шмигаль: Від початку повномасштабної війни в Україні запущено 70 цифрових сервісів. URL: <https://www.kmu.gov.ua/news/denys-shmyhal-vid-pochatku-povnomasshtabnoi-viiny-vukraini-zapushcheno-70-tsyfrovykh-servisiv>

42. Миронова М. І. Аналіз розвитку цифрової економіки у світі та в Україні. *Праці Наукового товариства ім. Шевченка*. 2022. Том LXVIII. С. 93-101.

43. Огляд цифрової трансформації економіки України в умовах війни. Національний інститут стратегічних досліджень. 2022. Жовтень. URL: <https://niss.gov.ua/news/komentari-ekspertiv/ohlyadtsyfrovoyi-transformatsiyi-ekonomiky-ukrayiny-v-umovakh-viynu>

44. Дикань В. Л., Воловельська І. В., Каличева Н. Є. Економіка підприємства : конспект лекцій. Частина 2. Харків : УкрДУЗТ, 2021. 45 с.

45. Дикань В. Л., Маслова В. О. Організація виробництва : навч. посібник. Харків : УкрДАЗТ, 2013. 422 с.

46. Дикань В. Л., Токмакова І. В., Овчиннікова В. О., Корінь М. В., Толстова А. В. Економічна діагностика: підручник Харків: УкрДУЗТ, 2022. 284 с.

47. Дикань В. Л., Назаренко І. Л., Компанієць В. В. Техніко-економічний аналіз діяльності підприємств залізничного транспорту: підручник. За ред. В.Л. Диканя Харків: УкрДАЗТ, 2013. 547 с.

48. Дикань В. Л., Єлагін Ю. В., Сухорукова Т. Г. Економіка праці на

підприємствах залізничного транспорту : підручник. Харків : УкрДАЗТ, 2012. 281 с.

49. Дикань В. Л., Воловельська І. В., Каличева Н. Є. Економіка підприємства : конспект лекцій. Частина 4. Харків : УкрДУЗТ, 2022. 50 с.

50. Дикань В. Л., Полякова О. М. Управління витратами : конспект лекцій. Частина 2. Харків : УкрДУЗТ, 2016. 102 с.

51. Mierzowski, S. Entwicklung einer Digitalisierungsstrategie – Digitale Transformation als Führungsaufgabe. Ausgabe. 2016. P. 42

52. Панчук А. С., Малькова К. О. Теоретичні основи формування цифрової стратегії підприємств. *Економіка та суспільство*. 2021. № 34.

53. IBM. Business systems planning: information systems planning guide. Auflage IBM Corporation. 1984. 243 p.

54. Earl M J. Management strategies for information technology. Essex: Prentice Hall. 1989. 121 p.

55. Henderson, J. C., Venkatraman, H. Strategic alignment: Leveraging information technology for transforming organizations. *IBM Systems Journal*, 1993. № 32. P. 472–484.

56. Mithas, S., Lucas, Jr H. C. What is Your Digital Business Strategy? *IT Professional*. 2010. № 12. P. 4–6.

57. Accenture agency. URL: <https://www.accenture.com/us-en/about/strategy-index>

58. Куйбіда В. С., Карпенко О. В. Наместнік В. В. Цифрове врядування в Україні: базові дефініції понятійно-категоріального апарату. *Вісник Національної академії державного управління при Президентові України. Державне управління*. 2018. № 1. С. 5–10.

59. Matt C., Hess T., Benlian A. Digital Transformation Strategies. *Business & Information Systems Engineering*. 2014. № 57(5). P. 339–343.

60. Bain&Company. Digital Strategy for a B2B World. 2017. URL: <https://www.bain.com/insights/digital-strategyfor-a-b2b-world>

61. Sebastian I. M. How Big Old Companies Navigate Digital Transformation. *MIS Quarterly Executive*. 2017. № 16(3). P. 197–213.
62. Воскобоева О. В., Ромащенко О. С. Індекс цифровізації як основний фактор розвитку цифрових технологій. *Економіка. Менеджмент. Бізнес*. 2018. № 4(26). С. 56–61.
63. Ismail, M., Khater, M., Zaki, M. Digital Business Transformation and Strategy: What Do We Know So Far? 2017. URL: https://cambridgeservicealliance.eng.cam.ac.uk/resources/Downloads/Monthly%20Papers/2017Nov Paper_Mariam.pdf
64. Netology. URL: <https://netology.ru/glossariy/digital-strategiya>
65. Звіт BCG «Featured insights and perspectives from BCG». URL: <https://www.bcg.com/ru-ru/featured-insights/thought-leadership-ideas>.
66. Дикань В. Л., Єлагін Ю. В., Корінь М. В. Реінжиніринг бізнес-процесів підприємств : конспект лекцій з дисципліни «Реінжиніринг підприємств». Харків : УкрДАЗТ, 2013. 85 с.
67. Rogers K., Moïño J.P., Leon H., Pon-cela A. The Fast Track to Digital Marketing Maturity. URL: <https://www.bcg.com/publications/2021/the-fast-track-to-digital-marketing-maturity>
68. Дикань В. Л., Зубенко В. О., Маковоз О. В., Токмакова І. В., Шраменко О. В. Стратегічне управління : навч. посіб. Київ : «Центр учбової літератури», 2013. 272 с.
69. Токмакова І. В., Рисована (Кучеренко) Д. Ю., Скоробогатих А. В. Розроблення стратегії цифрової модернізації в контексті забезпечення інноваційного розвитку підприємства. *Вісник економіки транспорту і промисловості*. 2024. № 87. С. 231-241.
70. Клименко К. В. Діджиталізація як інноваційний розвиток підприємств: досвід України. *Вісник Хмельницького національного університету*. 2020. No 4. Том 3. С. 13– 18.
71. Yu Jiang, Meng Qingshi, Zhang Yue, Jin Jing. Digital Entrepreneurship:

New Trends in Theory and Practice of Entrepreneurship in the Digital Age. *Studies in Science of Science*. 2018. №36 (10). P. 1801-1808.

72. Ліпич Л. Цифрова бізнес-стратегія підприємства та її компоненти *Економічний форум*. 2023. №2. С. 98-108.

73. Kofler T. Das digitale Unternehmen - Systematische Vorgehensweise zur zielgerichteten Digitalisierung. Berlin. Springer Verlag. 2018. 124 p.

74. McKinsey & Company. What is digital trans-formation? URL: <https://www.mckinsey.com/featured-insights/mckinsey-explainers/what-is-digital-transformation>

75. Токмакова І. В., Шатохіна Д. А., Мельник С. В. Стратегічне управління розвитком підприємств в умовах цифровізації економіки. *Вісник економіки транспорту та промисловості*. 2018. № 64. С. 283-291.

76. Токмакова І. В., Панченко Н. Г., Кургузова М. Ю. Розроблення антикризової стратегії підприємства в умовах цифрової трансформації. *Вісник економіки транспорту і промисловості*. 2021/2022. № 76-77. С. 71-80.

77. Осика Д. 10 кроків цифрової трансформації бізнесу/ Інтернет-видання «Українська правда». 2020. URL: <https://www.epravda.com.ua/columns/2020/07/3/662521>

78. Лісова Р. М. Вплив діджиталізації на бізнес-моделі: етапи та інструменти цифрової трансформації. *Науковий вісник Ужгородського національного університету*. Серія : Міжнародні економічні відносини та світове господарство. 2019. Вип. 24 (2). С. 114–118.

79. Токмакова І. В., Рисована (Кучеренко) Д. Ю. Управління кадровою кар'єрою на підприємствах. *84 студентська науково-технічна конференція УкрДУЗТ: тези доповідей (11 - 12 грудня 2024 р.), м. Харків*. Х.: УкрДУЗТ. С. 386-397.

80. Крикун В. А. Генеза та сутність поняття когнітивного маркетингу/ *Наукові записки Національного університету "Острозька академія"*. Серія : Економіка. 2020. № 18. С. 31-38.

81. Дикань В. Л., Токмакова І. В., Назаренко І. Л. Методичні вказівки до виконання кваліфікаційної роботи для здобувачів вищої освіти другого (магістерського) рівня спеціальності 051 «Економіка». Харків: УкрДУЗТ, 2023. 63 с.

82. Студентська навчальна звітність. Текстова частина (пояснювальна записка). Загальні вимоги до побудови, викладення та оформлення: Методичний посібник з додержання вимог нормоконтролю у студентській навчальній звітності. За заг. ред. Л. М. Козара. Х.: УкрДАЗТ, 2014. 54 с.